

УДК 338.434:631.11

Кушнір Л.П., к.е.н., асистент¹©, **Кушнір А.М.**, здобувач*²²Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького²Львівська державна фінансова академія

КРЕДИТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

У статті досліджується забезпечення сільськогосподарських підприємств кредитними ресурсами, що є одним з основних факторів економічного зростання агропромислового сектору України.

Запропоновано створення кредитної системи сільгосптоваровиробників на основі залучення Українського державного селянського іпотечного банку та аграрної кредитної корпорації, яка буде передбачати розв'язання безлічі завдань.

Ключові слова: аграрна кредитна корпорація, кредитні відносини, кредитне забезпечення, кредитна система, сільськогосподарські підприємства, селянський іпотечний банк.

Постановка проблеми. Одним із основних факторів економічного зростання агропромислового сектору України є кредитне забезпечення.

Пріоритетним джерелом фінансового забезпечення та підтримки сільськогосподарських підприємств у напрямку створення і обслуговування власної матеріально-технічної бази є залучення коштів через банківські кредити. Тому актуальною залишається проблема кредитного забезпечення сільськогосподарських товаровиробників як основного фактора фінансової стабільності і економічного зростання.

Аналіз останніх досліджень. Значну увагу дослідженню кредитного забезпечення сільськогосподарських товаровиробників приділяли такі вчені-економісти: В.Г. Андрійчук, О.Є. Гудзь, М.Я. Дем'яненко, О.В. Дзюблюк, К.Д. Кемпбел, В.М. Ковалів, В.Д. Лагутін, П.А. Лайко, О.Г. Малій, А.М. Мороз, О.О. Непочатенко, Ю.А. Потійко, Г.І. Пиріг, П.Т. Саблук, М.І. Савлук, А.В. Сомик, В.Г. Ткаченко, І.Г. Ткачук, І. Чапко та інші. В останніх доступних публікаціях є матеріали щодо впливу фінансової кризи на кредитне забезпечення сільськогосподарських підприємств [2, с. 23-28], формування корпорацій в АПК [1, с. 24-27] та ін. Проте, незважаючи на численні публікації з даної тематики, ця проблема залишається до кінця не вирішеною і потребує подальшого наукового дослідження.

---

* Науковий керівник - д.е.н., професор, академік НААН України Тринько Р.І.

© Кушнір Л.П., Кушнір А.М., 2011

Мета статті. Метою даної роботи є розроблення теоретичних положень та практичних рекомендацій щодо кредитного забезпечення сільськогосподарських підприємств України.

Виклад основного матеріалу. До недавнього часу в Україні єдиною фінансово-кредитною установою, що здійснювала комплексне кредитно-розрахункове обслуговування агропромислового комплексу, був АК АПБ “Україна”, створений у 1990 році на базі колишнього Агропромбанку СРСР. Банк мав надзвичайно розгалужену і максимально наближену до позичальників АПК мережу філій та відділень - 579 філій та регіональних дирекцій по всій Україні. Для реалізації державних програм залучались й інші банки, зокрема: “Промінвестбанк”, “Укрсоцбанк” та ін. Однак кредитування сільськогосподарських позичальників поза державними програмами здійснювалось у незначних обсягах. Будучи основним постачальником кредитного ресурсу в аграрному секторі, банк перманентно перебував під тиском владних структур, особливо у питаннях списання боргів і пролонгації наданих кредитів, що стало одною із причин його кризи. У 2001 році Національним банком України було прийнято рішення про ліквідацію банку “Україна”. Відтак на сьогодні в Україні немає спеціалізованої банківської установи, яка б мала розгалужену регіональну мережу філій та відділень, здійснювала кредитування і надавала комплекс платіжних послуг підприємствам АПК.

Для покращення кредитного забезпечення сільгосптоваровиробників окремими банками у 2007 році була розроблена програма мікrokредитування в Україні (агроуніверсал для малого бізнесу), яка являє собою кредит на поповнення основних і оборотних фондів та на фінансування споживчих цілей. Аналіз програми мікrokредитування сільськогосподарських підприємств Львівської області показав, що є потреба в мікrokредитах, тому ця програма може бути поширена не тільки на банківські установи, а й небанківські, зокрема кредитні спілки. Активна фінансова діяльність кредитних спілок у сільському господарстві дозволить збільшити обсяги кредитування цієї галузі. Крім того, в межах діяльності Програми мікrokредитування можуть бути розроблені окремі програми, направлені на сприяння створенню нових сільськогосподарських підприємств, які, в свою чергу, розширять спектр джерел фінансування для інших товаровиробників. Цю програму підтримали такі банки: Кредитпромбанк, Банк Форум, Приват Банк та Надра.

Для розширення фінансування товаровиробників необхідно залучати різні джерела та кредитні схеми: кредитування комерційними банками та кредитними спілками, надання техніки на умовах фінансової оренди та розстрочки заводами-виробниками й лізинговими компаніями. Розширення кредитного ринку в сільській місцевості можна очікувати за рахунок нарощування банківського кредитування та лізингу техніки [4].

Банківська система на теперішній час і в найближчу перспективу є і залишається основним кредитором сільськогосподарських підприємств. Чи тривалою буде присутність банків в аграрному секторі - це залежить від ефективності цього сегменту щодо прибутковості, рівня повернення кредитів

тощо. Зниження прибутковості для підприємств-користувачів кредитами є природним, оскільки збільшуються додаткові витрати з обслуговування кредитів. Однак, загальне зниження ринкової кон'юнктури на сільськогосподарську продукцію вимагає адекватної кредитної політики з боку кредиторів.

Розвиток банківського кредитування сільського господарства стримують такі фактори як: високі відсоткові ставки, відсутність ліквідної застави, нерозвиненість ринку застави коштів для банків, відсутність надійного позичальника, відсутність гарантій повернення кредиту, високий рівень витрат банків із надання послуг, відсутність практики страхування неповернення кредитів тощо [3, с. 106-107].

З поглибленням фінансової кризи кредитування підприємств аграрного сектору економіки майже призупинено. За 2009 рік підприємства галузі прокредитовані в розмірі 5,7 млрд. грн. або 30 % від потреби в кредитних ресурсах [2, с. 23-28].

На даний час в українській банківській системі обсяг кредитного портфеля є недостатнім, щоб задовольнити повну потребу у кредитуванні сільськогосподарських підприємств. Тому комерційні банки не можуть і не бажають виділяти великі суми кредитів для не завжди прибуткової галузі – сільського господарства.

Пропонується створення аграрної кредитної корпорації та Українського державного селянського іпотечного банку з операціями інвестиційного та кредитного забезпечення малих і середніх сільськогосподарських підприємств.

Створивши аграрну кредитну корпорацію вирішаться такі завдання: удосконалення кредитної політики; підтримка сільськогосподарських та інших видів діяльності в сільських територіях; підвищення ефективності функціонування сільськогосподарських товаровиробників; залучення інвестицій у розвиток виробництва сільськогосподарської продукції; формування і розвиток системи сільських кредитних товариств.

Аграрна кредитна корпорація виконуватиме такі функції: координація діяльності; створення кредитних засобів обігу та акумулювання тимчасово вільних грошових коштів, які надаватиме у користування у формі кредитів; оцінка кредитоспроможності позичальників.

Український державний селянський іпотечний банк буде надавати позики сільськогосподарським підприємствам під заставу нерухомого майна і земельних ділянок. Для сільськогосподарських підприємств кредитування під заставу земель сільськогосподарського призначення є джерелом кредитних ресурсів, повернення яких залежить від ефективного використання земельних ділянок, тобто рівня продуктивності сільськогосподарського виробництва, стимулюючи цим власників землі до впровадження сучасних технологій землекористування. Застосування кредитування під заставу земель сільськогосподарського призначення сприятиме сталому розвитку сільського господарства. Саме кредитування під заставу земель спроможне надати поштовх у розвитку

аграрного сектора економіки, оскільки дасть змогу залучити значні грошові ресурси.

Запропонований підхід до формування кредитної системи передбачає взаємозв'язок Українського державного селянського іпотечного банку з усіма фінансово-кредитними інститутами, що сприятиме стабільній та ефективній роботі сільського господарства країни.

Висновки.

1. На сучасній стадії розвитку кредитних відносин актуальною потребою є створення Українського державного селянського іпотечного банку з операціями інвестиційного та кредитного забезпечення малих і середніх сільськогосподарських підприємств.

2. Запропоновані принципи побудови кредитної системи сільськогосподарських товаровиробників дають можливість координувати діяльність всіх фінансово-кредитних установ у напрямках акумулювання тимчасово вільних грошових коштів та оцінювання кредитоспроможності позичальників.

3. Зростання обсягів наданих кредитів сільськогосподарським підприємствам за останні роки здійснювався в умовах зниження кредитної ставки та розширення асортименту кредитних продуктів. Однак, кризова ситуація в країні сприяла поглибленню проблемних питань стосовно забезпечення сільськогосподарських виробників кредитними ресурсами.

Література

1. Гречаний В.М. Формування корпорацій в АПК / В.М. Гречаний // Економіка АПК. – 2008. - №7. – С. 24-27.

2. Дем'яненко М.Я. Вплив фінансових факторів на формування доходності аграрних формувань / М.Я. Дем'яненко // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства. Економічні науки. - Харків ХНТУСГ, 2009. – Вип. 85. – С. 23-28.

3. Пиріг Г.І. Удосконалення кредитних відносин в аграрному секторі економіки / Г.І. Пиріг // Економіка АПК. – 2004. – № 1. – С. 106–109.

4. Чапко І. Потенціал кредитного ринку на селі / І. Чапко // WEB-сторінка “Проект “Аграрна політика для людського розвитку” – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.undp.org.ua/agro/pub/ua/P2003_01_044_03.pdf.

Summary

Kushnir L.P., Kushnir A.M.

¹*Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies
named after S.Z. Gzhytskyj*

²*Lviv State Financial Academy*

CREDIT SUPPORT OF AGRICULTURAL ENTERPRISES UKRAINE

The article examines the provision of agricultural enterprises credit resources, which is a major factor in growth of agricultural sector in Ukraine.

Creation of agricultural credit system based on peasant involvement of the Ukrainian State Mortgage Bank and Agricultural Credit Corporation, which will involve solving many problems.

Key words: *agricultural credit corporation, credit relations, credit provision, credit system, agricultural enterprises, rural mortgage bank.*

Стаття надійшла до редакції 14.04.2011 р